

1934 październik 3, Gdynia – Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu politycznego
Nr II.BA-4/34 Tjn. Wicekomisarza Rządu w Gdyni Włodzimierza Szaniawskiego
w zastępstwie Komisarza Rządu Franciszka Sokoła za miesiąc wrzesień 1934 r.,
oryg. mps., APG O/G, sygn. 682/2299, s. 279-282.

I. SYTUACJA OGÓLNA.

Sytuacja w przemyśle i handlu nie uległa w miesiącu sprawozdawczym większym wahaniom. Jeżeli chodzi o ruch polityczny poszczególnych stronnictw, to na podkreślenie zasługuje tu wszczęcie wstępnych prac organizacyjnych-szkoleniowych w Wydziale Młodych SN. Praca ta w tej chwili ma jeszcze charakter przygotowawczy. Zasadnicze zaś pociągnięcia w terenie nastąpić mają dopiero po wyszkoleniu odpowiedniej kadry instruktorskiej. Inne ugrupowania polityczne nie wykazały żywszej działalności. Z poczynąń Rządu najszerzej komentowane było wystąpienie min[istra]. [Józefa] Becka przed Ligą Narodów w sprawie mniejszości narodowych. Społeczeństwo miejscowe z wystąpieniem tym w zupełności się solidaryzuje. Co prawda ugrupowania opozycyjne nie wzięły udziału w manifestacji urządzonej przez BBWR, jednakże liderzy tych ugrupowań w sposób niedwuznaczny podkreślali słuszność wystąpienia min. Becka. Sprawa Portowego Biura Pośrednictwa Pracy była nadal przedmiotem żywo interesującym ogół gdyńskiego społeczeństwa. Walka robotników i ekspedytorów [...] doprowadziła wreszcie do wybuchu strajku w porcie. Antagonizmy między robotnikami a ekspedytorami w związku z strajkiem pogłębiły się jeszcze więcej. Opinia, co do słuszności zajętych stanowisk przez obydwie grupy, jest podzielona, jednakże wersje krążące wśród miejscowego społeczeństwa idą w kierunku raczej uznania stanowiska ekspedytorów za mniej słuszne.

II. SPRAWOZDANIE PRASOWE.

1) Z dniem 15 września br. redaktor odpowiedzialny „Tygodnika Portowego” Stefan Hoffman został zwolniony z[e] swojego stanowiska. Jego miejsce zajął wydawca i redaktor naczelny „Tygodnika Portowego” Fryderyk Gembański. 2) Z dniem 27 września br. przestał wychodzić biuletyn „Portowa Handlowa Agencja Prasowa”. W miejsce tego biuletynu zaczął wychodzić biuletyn pn. „Portowa Agencja Prasowa”. Właścicielami tej agencji są Włodzimierz Pełka i inż. Józef Krynicki, przy czym ten ostatni równocześnie jest redaktorem naczelnym i odpowiedzialnym wspomnianego biuletynu. 3) Z dniem 1 października br. stanowisko gdyńskiego korespondenta żargonowego dziennika syjonistycznego „Der Najer Morgen”, wychodzącego w[e] Lwowie, objął Wolf Szafrir. 4) Wycofano wskutek zarządzonych zajęć: Nr 37 czasopisma „Myśl Narodowa” z dnia 2 września 1934 r. w ilości 3 egzempl[arzy]., Nr 264 [czasopisma] „Dobry Wieczór Kurjer Czerwony” [z dnia] 25 września [19]34 [r.] [w ilości] 48 [egzemplarzy], Nr 223 [czasopisma] „Słowo Pomorskie” z dnia 29 września [19]34 [r.] [w ilości] 13 [egzemplarzy], Nr 222 [czasopisma] „Orędownik” [z dnia] 29 września [19]34 [r.] [w ilości] 14 [egzemplarzy]. 5) Czasopism zawieszonych, zmian co do wysokości nakładu poszczególnych czasopism oraz prawomocnych wyroków w procesach prasowych w okresie sprawozdawczym nie było.

III. POLSKI RUCH POLITYCZNY.

BBWR. a) Dane natury ogólnej. Praca Bloku przeważnie obracała się w ramach wewnętrznych-organizacyjnych. Ostatnio utworzono dwa nowe Komitety Dzielnicowe (w porcie i na Grabówku). Poza tym Blok dał inicjatywę do manifestacji publicznej, która odbyła się w dniu 20 września br. w związku z wystąpieniami min. Becka w Genewie w sprawie mniejszości narodowych (szczegółowe sprawozdanie przedłożyłem w dniu 24 września br. [pismem] Nr II.BA-561/34 Pf.). b) Ruch zebraniowy. Ilość zebrań zamkniętych - 16. Ilość zgromadzeń - 1, Frekwencja do 70 %. Nowe komórki - 2.

SN. Wydział Starszych nie wykazał żadnej działalności. Wydział Młodych odbył dwa zebrania. W dniu 25 września br. odbyło się zebranie przyszłych kierowników Wydziału Młodych w gabinecie służbowym adwokata [Mariana] Zawodnego. Obecnych było osiem osób. Prelekcję wygłosił Zawodny nt. „Naród, Państwo i Społeczeństwo, Traktat Wersalski i kwestia żydowska”. Po wygłoszeniu referatu Zawodny nadmienił, że przyszłym kierownikom placówek

przydzielili tylko po kilka ulic w celu łatwiejszego przeprowadzenia zamierzonego programu prac i stworzenia bardziej sprężystych pod względem organizacyjnym placówek. Drugie zebranie, przy udziale 10 osób, odbyło się również w gabinecie Zawodnego w dniu 30 września br. Referat nt. „Sejm, Senat oraz Żydzi w Polsce” wygłosił i tym razem Zawodny. Następnie krótko omówił jeszcze znaczenie wyborów do rad gromadzkich. W końcu zaznaczył, że pracę zasadniczą-organizacyjną rozpocznie na miejscowym terenie z chwilą, kiedy będzie miał do swojej dyspozycji co najmniej 50 przeszkolonych członków-instruktorów.

PPS CKW. Innej [działalności] poza wystąpieniami [Władysława] Wieruszewskiego na wiecach robotników portowych nie ujawnił. Wieruszewski na swoich wystąpieniach zawsze nawoływał strajkujących robotników do bezwzględnego przeprowadzenia akcji strajkowej.

NPR. Działalność NPR w ostatnich czasach wyjątkowo n[i]kła została zupełnie zahamowana wskutek aresztowania sekretarza okręgowego Pawła Burczyka. Został [on] aresztowany z polecenia władz prokuratorskich za przemówienie w czasie zebrania w Rumi, w czasie którego to przemówienia krytykował osobę Pana Prezydenta Rzeczypospolitej [Ignacego Mościckiego] oraz poczynania Rządu. Burczyk przebywa obecnie w więzieniu w Wejherowie.

IV. SEKTY RELIGIJNE.

Występujące na miejscowym terenie „Stowarzyszenie Badaczy Pisma Świętego” (20 członków) oraz „Wolne Stowarzyszenie Badaczy Pisma Świętego (40 członków) w okresie sprawozdawczym, poza odbywaniem w zamkniętych kółkach swoich praktyk religijnych, innej działalności nie ujawniły.